

MUZ

Hüsnü EGE

1. Giriş

Ilıman ve tropik iklim kuşakları arasında yer alan Subtropik iklim kuşağında yetiştirilen meyvelerden birisi olan muzun ana vatanı Güney Doğu Asya ve Uzak Doğu dur. 1930'lu yıllardan sonra ülkemizde yetiştirilmeye başlanan muz Akdeniz Bölgesi'nin pek az hafif don olaylarının görüldüğü Anamur, Bozyazı, Gazipaşa ve Alanya ilçeleri ile çevresinde yetiştirilmektedir.

Bir adet muz 110 kalori vermektedir ve % 15 C vitamini, % 2 demir ve % 21 potasyum içermektedir.

Muz genellikle çiğ olarak tüketilmektedir. Birçok gelişmekte olan ülkede ana ürün olarak yetiştirilmekte ve ev yemeklerinin vazgeçilmez bir unsuru olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde tüketiciler yeni tatlar peşinde koşmaları neticesinde gelişmekte olan ülkelerdeki ihracatçılar yeni muz çeşitlerini piyasaya sunmuşlardır. Kırmızı muzlar, bebek muzlar hatta elma muzlar olarak sunulan bu muz çeşitleri ekzotik veya etnik muz olarak adlandırılmaktadır.

Muz işlenerek muz cipsleri, bebek maması olarak muz püresi, muz unu ve tozu, muz suyu ve hatta muz alkoune dönüştürülmektedir. Liflerinden el sanatları olarak çantalar, hasır halılar ve şapkalar üretişmekte aynı zamanda muz kağıdı elde edilmektedir. Kalitesiz muzlar hayvan beslenmesinde de kullanılabilir. Yaprakları birçok ülkede pişirmede aliminyum folyo gibi kullanılmaktadır. Gölge isteyen kahve ve kakao gibi ürünlere yardımcı olur. Sağlık açısından muz içindeki potasyum açısından beyin gıdası, B6 vitamini açısından stres giderici olduğu bilinmekte ve gastrit ve ishal tedavisine iyi geldiği düşünülmektedir. Karbonhidrat açısından yüksek enerji içeriği özellikle sporcular için iyi bir enerji kaynağıdır.

2.Dünyada Durum

Dünyadaki muz üretimi en fazla Asya Kıtası ülkelerinde yapılmakta bu kıtayı sırasıyla Güney Amerika, Orta Kuzey Amerika, Afrika, Okyanusya ve Avrupa Ülkeleri izlemektedir. Muz başlıca özel iklim koşullarında tropik ürün yetiştiren gelişmekte olan ülkelerde yetiştirilmektedir.

Çizelge 1 Dünya Muz Üretimi ve Verimi (1000 Ton)(Kg/Ha)

Ülkeler	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Verim 2002
Çin	2.677	3.096	3.734	4.407	5.139	5.477	5.652	214
Hindistan	10.299	13.340	15.100	16.810	16.170	16.450	16.450	265
Indonezya	3.023	3.057	3.176	3.375	3.746	3.696	3.696	130
Brezilya	5.260	5.412	5.322	5.478	5.663	6.177	6.369	125
Kolombiya	1.491	1.607	1.516	1.649	1.651	1.450	1.650	393
Meksika	2.209	1.714	1.525	1.738	1.863	1.982	2.076	278
Kostarika	2.400	2.300	2.400	2.420	2.250	2.130	2.140	481
Uganda	590	590	595	894	943	973	989	60
Burundi	1.544	1.542	1.399	1.511	1.513	1.548	1.548	52
Filipinler	3.312	3.773	3.492	4.570	4.929	5.060	5.264	135
Tayland	1.750	1.700	1.700	1.720	1.750	1.750	1.750	130
Vietnam	1.318	1.316	1.315	1.288	1.124	1.125	1.044	103
Türkiye	33	28	32	34	64	75	70	368
İspanya	336	406	385	365	397	415	412	458
Portekiz	30	35	30	35	30	30	30	250
Dünya	54.912	60.384	59.955	65.462	66.900	69.832	67.941	156

Kaynak : Anonim, 2003

Başlıca muz üreticisi 11 ülkenin toplam üretimi dünya üretiminin % 73 ünü temsil etmektedir. Kostarika Tayland gibi ülkeler hariç diğer başlıca üretici ülkelere zaman içinde üretimlerini artırmışlardır. Hindistan, Ekvator, Brezilya ve Çin yalnız başına toplam dünya dünya üretiminin yarısını gerçekleştirmektedir. 2001 yılında 400 kg/ha olan Türkiye Muz verimi 156 kg/ha olan dünya ortalamasının çok üzerindedir. Dünyada Kostarika ve İspanyadan sonra 3. sırayı almaktadır.

Çizelge 2. Dünya Muz İthalatı (1000 Ton)

Ülkeler	1998	1999	2000	2001
Arjantin	242	293	339	330
Belçika	1000	963	1027	982
Kanada	416	419	398	406
Çin	539	431	593	413
Fransa	310	333	340	366
Almanya	987	994	1114	1065
İtalya	524	601	604	570
Japonya	844	978	1078	990
Rusya	477	377	502	612
İngiltere	755	730	743	736
ABD	3.913	4.295	4.030	3.840
Türkiye	123	151	125	41
Dünya	13.253	14.011	14.420	14.212

Kaynak: Anonim, 2003c

Muz başlıca Avrupa Birliği Ülkeleri, Japonya ve ABD tarafından ithal edilmektedir. Dünya toplam ithalatı içinde bu ülkeler yaklaşık 2001 yılı için toplam dünya muz ithalatından % 65'lik bir pay almaktadır. İlk 10 muz ithal eden ülkeler ise toplam ithalatın % 75 ini temsil etmektedirler. Muz ithalatında ithalçü ülkelerin uyguladığı ithalat rejimleri, taşıma masrafları ve zaman etkili olmaktadır. Kuzey Amerika ülkeleri genelde gümrük vergisiz ve kotasız Orta ve Güney Amerikadan, Avrupa Birliği Ülkeleri İspanya ve Afrika Karayiblerinden ve Japonyada Filipinler ve Ekvator'dan den muz ithal etmektedir.

Çizelge 3. Dünya muz İhracatı (1000 Ton)

Ülkeler	2000	2001
Belçika	966	971
Kamerun	238	254
Kolombiya	1.710	1.485
Kostarika	2.096	1.959
Ekvator	3.993	3.533
Fransa	241	199
Guatemala	801	873
Honduras	374	431
Panama	489	426
Filipinler	1.594	2.129
ABD	400	406
Dünya	14.495	14.242

Dünya muz ihracatını belli sayıda geliştirmekte olan ülke elinde tutmaktadır. Sadece Güney Amerika ve Karayib Ülkeleri toplam dünya ihracatının % 84 ünü karşılamaktadır. Ekvator, Kostarika, Filipinler ve Kolombiya ihracatın dörte üçünü gerçekleştirmektedirler. Ekvator yalnız başına toplam muz ihracatının % 25 ini sağlamaktadır. Değer olarak Ekvator ve Kostarika ülkeleri ülke genel ihracatlarının sırasıyla % 17 ve % 23'ünü sağlamaktadırlar. Diğer yandan üretimi çok az olan Belçika ve Fransa gibi ülkeler ithal ettikleri muzları tekrar ihraç etmektedirler. Dünya muz ihraç fiyatları (Orta Amerika orijinli-c.i.f) 2003 yılı için Avrupa Birliği Ülkelerinde 85-90 cent/kg arasında değişmektedir.

Kaynak : Anonim, 2003c

3.Türkiyede Durum**Çizelge 4.Türkiyede Muz üretimi(1000 Ton)**

Yıllar	Üretim	Dikim Alanı(Ha)	Verim (Kg/Ha)	İthalat
1991	35	1309	267	86
1992	20	1132	177	95
1993	18	1080	166	155
1994	30	1200	250	66
1995	34	1150	300	87
1996	33	1165	283	97
1997	28	1190	235	111
1998	32	1193	268	123
1999	34	1227	278	151
2000	64	1725	371	125
2001	75	1875	400	41
2002	70			

Kaynak: Anonim, 1999 ve Anonim 2003c

Türkiye'de muz üretimi belirli mikroklimalarla sınırlı olduğu için azdır. 1991 yılından önce ve 1995-1999 yılları arasında genellikle 30-35 bin ton civarında olan muz üretimi 1992 ve 1993 yıllarında bir düşüş ve 1999 yılından sonra ise artış göstermiştir. Düşüş yıllarında muz ithalatının artması ve yükseliş yıllarında ise muz dikim alanlarının örtü altına alınması dolayısıyla bir artış göstermesi ve ithalatın gümrük vergisi ve sağlıklı ve kontrollü ithalatı sağlamak için uygulanan Kontrol Belgesi etkili olmuştur. Muz verimi 1997 yılından beri

devamlı bir artış göstererek 2001 yılında 400 Kg/Ha'a yükselmiştir. Muz ithalatı yıllar itibariyle artış göstermesine rağmen doların değerlendirildiği 1994 ve 2001 yılları kriz dönemlerinde azalmıştır. 1980 li yıllarda 1-6 bin ton arasında değişen ithalat 1989 yılından itibaren ithalatın serbest bırakılması sebebiyle muz ithalatının patlama yaptığı ve 1993 yılında 155 bin tonluk rekor seviyesine ulaştığı görülmektedir. Halen muz ithalatında % 147,4 gümrük tarifesi uygulanmaktadır.

4.Genel değerlendirme

Dünyada ve ülkemizde üretimi belirli alanların dışına çıkamayan muz meyvesi lezzetli, egzotik ve besleyici olması açısından talep edilen bir üründür. Fakat bu kısıtlı üretim talebi karşılayamadığından fiyatlar yüksek olmaktadır. Daha çok gelişmekte olan ülkelerde üretilen ve bu ülkelerin ana ürünü ve ihraç ürünü olması muzun belirgin bir özelliğidir. Gelişmiş ülkelerde rahatlıkla pazar bulmaktadır. Ülkemizde muz üretimi son yıllarda sera altı yetiştiriciliğinin gelişmesinden sonra önem kazanmıştır. Yüksek gümrük vergisiyle korumanın yanında tarife dışı engel gibi görülen ve 2001 yılında büyük çapta ithalat yaptığımız Ekvator'un Dünya Ticaret örgütüne şikayet ettiği kontrol hizmetlerinin etkisiyle yurt içi fiyatlara müdahale edilmekte ve üretim desteklenmektedir. Üretim ve verimimizin özellikle son yıllarda artış göstermesi ülkemiz için önemlidir. Örtü altı yetiştiriciliğinin doğa zararını aza indirmesinden dolayı verimde dolayısıyla üretimde bir avantaj olarak görüldüğü gözönüne alınırsa bu yönde teknik ve mali konularda üreticilere yol gösterilmesi ve destek verilmesi halinde gelecek yıllarda üretim artışı sağlamak mümkün olabilecektir.

Kaynaklar

Anonim 2003a, <http://www.muz.gen.tr>

Anonim 2003b, <http://www.r0.unctad.org>

Anonim 2003c, <http://www.fao.org>

Anonim 2001, Bitkisel Üretim (Meyvecilik), VIII.Beş Yıllık kalkınma Planı ÖİKR,DPT yayın No: 2649-ÖİK: 657, Ankara

Anonim 1999, Tarımsal İstatistik Özetleri 1979-1998, DİE, Ankara

TARIMSAL EKONOMİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

PK.34 06100 Bakanlıklar/Ankara
Tel:0.312.326 0006